

Sundbyberg 2025-07-04

Diarienummer: A2025/00432

Vår referens:

Monica Klasén McGrath
monica.klasen.mcgrath@funktionsratt.se

Mottagare:

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.jam@regeringskansliet.se

Remissvar över SOU 2025:28 – Frihet från våld, förtryck och utnyttjande

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 54 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar drygt 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sedan 2009 är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning gällande i Sverige. Därigenom är Sverige som stat skyldig att förverkliga rättigheterna i konventionen.

Sammanfattande synpunkter

Vi välkomnar utredningens övergripande ambitioner om att skapa en strategisk, långsiktig, och samlat koordinerad politik mot våld, inklusive hedersrelaterat våld och prostitution. Vi är positiva till den tydliga intentionen att stärka styrningen och samordningen inom det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld, förtryck och utnyttjande, samt inrättandet av ett nationellt samordningscentrum vid Jämställdhetsmyndigheten.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker också utredningens bedömning att inte införa ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

Det är också glädjande med förankringen i FN:s funktionsrättskonvention och barnkonvention och betoningen på rätten till frihet, personlig säkerhet och trygghet för personer med funktionsnedsättning. Utredningen nämner, men tar inte vidare hänsyn till de skarpa rekommendationer på området som Sverige fick av FN:s övervakningskommitté våren 2024 efter dialogen om genomförandet av FN:s funktionsrättskonvention. **Det är synd eftersom rekommendationerna utgör ett kraftfullt verktyg för att komma till rätta med den större våldsutsatthet som personer med funktionsnedsättning lever med.**

Det är positivt att MFD, med sitt uppdrag får en särskild instruktion och omfattas av det myndighetsgemensamma arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel.

Personer med funktionsnedsättning löper en högre risk¹ att utsättas för våld, fysiskt, psykiskt och sexuellt, både som barn och vuxna. Kvinnor med funktionsnedsättning är särskilt utsatta. Våldet förekommer i många former: hedersrelaterat våld, människohandel, mobbning, digitalt våld, våld i nära relationer och försummelse. Personer med funktionsnedsättning är också överrepresenterade i statistiken över våldsutsatthet men möter samtidigt större hinder för att få skydd och stöd.

Vi välkomnar att utredningen delvis integrerat ett funktionsrättsperspektiv och ur olika perspektiv och med olika relevanta källor lyft den särskilda och överrepresenterade utsattheten hos personer med funktionsnedsättning när det gäller olika typer av våld. Vi saknar dock en mer systematisk beskrivning av hur olika funktionsnedsättningar samverkar med våldsutsatthet, särskilt intersektionellt (kön, ålder, socioekonomisk bakgrund).

I maj 2024 antog Europeiska unionen en banbrytande lag, direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet². Det är den första lagstiftningen på EU-nivå som specifikt syftar till att ta itu med könsbaserat våld.

¹ <https://www.mfd.se/contentassets/306ff79cee3a42c98d2d856a04436aba/vald-mot-personer-med-funktionsnedsattning.pdf>

¹ <https://www.mfd.se/contentassets/306ff79cee3a42c98d2d856a04436aba/att-forebygga-och-bekampa-vald-mot-personer-med-funktionsnedsattning.pdf>

² [Directive - EU - 2024/1385 - EN - EUR-Lex](#)

I det aktuella betänkandet nämns kort EU direktivet (s 198), som också ställer krav på samordning och samarbete. (artikel 38). Medlemsstaterna ska anta och genomföra en nationell, effektiv, heltäckande och samordnad politik som innefattar alla lämpliga åtgärder för att förebygga och bekämpa alla former av våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Direktivet ska vara genomfört i svensk rätt senast den 14 juni 2027 (artikel 49). Processen är avgörande för att direktivets rättigheter och skyldigheter ska bli verklighet i hela EU. Utredningen menar att förslagen i betänkandet kan bidra till att stärka Sveriges arbete i enlighet med direktivets och konventionernas krav. Den europeiska paraplyorganisationen European Disability Forum, EDF har tagit fram en guide för vad som behöver göras i implementeringen för att kvinnor med funktionsnedsättning ska inkluderas. [Guiden som finns för nedladdning](#) utgör ett utmärkt verktyg för att förstå vikten av att funktionsrättsperspektivet finns med från början i detta viktiga arbete för att skydda alla flickor och kvinnor från våld.

Betänkandet innehåller också en rad förbättringsområden på området:

- Vi är liksom MFD övertygande om att arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot personer med funktionsnedsättning inte kan avgränsas till de arenor där dessa personer finns. Detta har vi också tidigare lyft i en skrivelse³ till regeringen. Arbetet måste utgå ifrån och omfatta alla arenor och sammanhang riktade till alla individer i samhället. Det måste omfattas av det breda arbetet inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Detta kräver bred kunskap om situationen för personer med funktionsnedsättning på området. Parallellt krävs insatser gentemot verksamheter som riktas specifikt mot personer med funktionsnedsättning. I detta betänkande nämns personer med funktionsnedsättning i en uppräkningslista av olika grupper som är sårbara för våld, men utredningen gör ingen djupare analys av situationen, behoven av kompetenshöjning på området samt utsattheten för just personer med funktionsnedsättning. Det är ett allvarligt förbiseende mot bakgrund av den kunskap som finns kring den stora

³ [Inspel-fran-Funktionsratt-Sverige-vald_20230824-1.docx](#)

utsattheten för våld hos personer med funktionsnedsättning. Det finns risk att den grupp med massiv överrepresentation av våldsutsatthet inom en rad områden, personer med funktionsnedsättning, återigen faller utanför med fortsatt osynliggörande, insatser och utvecklingsarbete som följd.

Här behöver det fortsatta arbetet med strategin inkludera FN:s övervakningskommittés rekommendation till Sverige: Stärk åtgärderna och de politiska mekanismerna för att säkerställa att rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning – inbegripet kvinnor och flickor med funktionsnedsättning som är migranter eller tillhör nationella minoriteter – helt och fullt integreras i all lagstiftning och politik på både jämställdhets- och funktionshindersområdet (artikel 6, FN:s funktionsrättskonvention).

- I utredningens delbetänkande (SOU 2024:21) lämnades ett förslag till ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. Något som Funktionsrätt Sverige ställde oss positiva till i vårt remissvar⁴, där vi också betonade att det måste säkerställas att den beroendeställning som personer med funktionsnedsättning kan befinna sig i, i förhållande till omsorgspersonal i exempelvis LSS-boende, till färdtjänstpersonal, skolskjutspersonal, personal på korttidsboende eller personal på SiS-hem utgör sådana närståenderelationer som omfattas av begreppet nära relationer. Förekomsten om våld i dessa situationer är väl känd och dokumenterad⁵.

Tyvärr saknas i det aktuella betänkandets resonemang och definitioner (s 84) ändå referenser till den beroendeställning som personer med funktionsnedsättning kan befinna sig i. Det är en allvarlig brist som givetvis påverkar riktlinjer, insatser, uppföljning (förekomst och effekter av förbyggande insatser) och det reella arbetet med att förbygga våld i nära relationer. Personer med

⁴ [funktionsratt-sverige-remissvar-sou-ett-inkluderande-jamstallldhetspolitiskt-delmal-mot-vald.docx](#)

⁵ S. 34 [Tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck](#), Slutredovisning av regeringsuppdrag A2021/01714

funktionsnedsättning riskerar med valda definitioner att exkluderas från de åtgärder som görs för att skydda personer från våld i nära relationer.

- **Barnperspektivet lyfts i betänkandet, men barn med funktionsnedsättning nämns knappt, trots ökad risk för våld.** Även på denna punkt lyfte vi redan i vårt remissvar⁶ till betänkandet Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld (SOU 2024:21), vikten av att inte förbise perspektivet barn med funktionsnedsättning. Att utsattheten för våld och övergrepp hos barn med funktionsnedsättning är större än för andra barn oavsett form av våld, inklusive sexuella övergrepp och sexuell exploatering, har Stiftelsen Allmänna Barnhuset visat i flera rapporter. Våld och missförhållanden på SiS-institutioner, på vilka mer än hälften av flickorna har funktionsnedsättning och sju av tio av de unga minst en psykiatrisk diagnos, har varit känt i årtal ändå har det varit underbelyst. **Trots det förbiser utredningen att tillräckligt tydligt nämna och analysera utsattheten för barn med funktionsnedsättning i sina förslag.** Barnperspektivet måste breddas så att även barn med funktionsnedsättning inkluderas i både statistiska uppföljningar och delaktighetsstrukturer Här krävs särskilda indikatorer och skyddsåtgärder för barn med funktionsnedsättning. **Här behöver det fortsatta arbetet med strategin inkludera FN:s övervakningskommittés rekommendation till Sverige: Stärk genomförandet av den nationella lagstiftningen om barns rättigheter genom att se till att denna omfattar samtliga barn med funktionsnedsättning inom alla områden av livet och främjar säkra och gynnsamma miljöer för barn där liv och värdighet för barn med funktionsnedsättning respekteras i lika hög grad som andra barns liv och värdighet (artikel 7, FN:s funktionsrättskonvention).**
- Utredningen gör viktiga strukturella förändringsförslag, **men strategin riskerar att missa personer med funktionsnedsättning om inte perspektivet tydligare genomsyrar hela implementeringen av förslagen.** Vi ser här

⁶ [funktionsratt-sverige-remissvar-sou-ett-inkluderande-jamstallldhetspolitiskt-delmal-mot-vald.docx](#)

behov av mer handfasta funktionsrättsspecifika insatser för att säkerställa verklig inkludering. Vi förordar att regeringen i instruktioner, regleringsbrev och uppföljningskrav tydligt skriver in dessa perspektiv. Endast då säkerställs att personer med funktionsnedsättning får samma rätt till trygghet, integritet och skydd som andra målgrupper.

Synpunkter på specifika förslag

8.1 Nationellt samordningscentrum mot våld vid Jämställdhetsmyndigheten

8.2 Samordningscentrumets uppgifter och organisation

8.3 Förändring av centrala myndigheters uppgifter och uppdrag

8.3.4 Myndigheterna bör gemensamt ta fram en plan för arbetet

Förslaget att samla Jämställdhetsmyndighetens uppdrag i ett nationellt samordningscentrum för arbetet mot våld som har fokus på samtliga våldsformer är positivt och kan bidra till ökad effektivitet, tydlighet och samverkan. Att parallellt ge centrala myndigheter, bland andra Myndigheten för Delaktighet, instruktionsenliga uppgifter att ingå i det myndighetsgemensamma arbetet och bidra till arbetet och samarbeta med samordningscentrumet, skapar förutsättningar för den komplexa uppgiften att förebygga och bekämpa våld.

Vi ser dock brister på flera områden, bland andra (se också sammanfattande synpunkter):

- Förslagen saknar uttryckliga hänvisningar till situationen för personer med funktionsnedsättning. För att säkerställa att samordningen omfattar hela befolkningen krävs att funktionsrättsperspektivet integreras i alla delar, i styrning, uppdrag, metodutveckling och uppföljning.
- Personer med funktionsnedsättning har generellt ett lägre förtroende för myndigheter och rättsväsendet, och Sverige har fått rekommendationer från FN att säkerställa rättssäkerheten⁷ för personer med funktionsnedsättning. Rättsväsendets myndigheter har enligt betänkandet tillsammans en avgörande roll (s 480) för att förebygga, utreda och lagföra de

⁷ <https://www.mfd.se/contentassets/694a5be544524c1097bcf8979bb2475d/2024-17-fn-kommittens-slutsatser.pdf>

brott som faller inom ramen för strategin. Polismyndigheten, Kriminalvården, BRÅ, Brottsoffermyndigheten och Åklagarmyndigheten tillhör de centrala myndigheter som också får särskild instruktion. Utredningen nämner behov av ökad kompetens kring våld mot kvinnor inom rättsväsendet (s 476) men här saknar vi dock tydliga referenser till det skriande behovet av kompetensökning om olika funktionsnedsättningar så att anpassade förhörsmetoder används, att stöd i rättsprocessen ges, stärkt rätt till målsägandebiträde och behov av tillgänglig information. Att tillgängligheten i hela rättskedjan och i de juridiska processerna måste öka har MFD redan i tidigare granskning konstaterat⁸.

För att säkerställa att samordningen omfattar hela befolkningen krävs flera förändringar;

- Säkerställ att samordningscentrumet har kompetens om våld mot personer med funktionsnedsättning, inklusive intersektionella perspektiv.
- Inkludera funktionsrättsrörelsen i utformningen och uppföljningen av samordningsarbetet och i det myndighetsgemensamma arbetet med att ta fram en handlingsplan.
- Säkerställ en genomgripande kompetenshöjning inom hela rättsväsendet som inkluderar kunskap om olika funktionsnedsättningar, rutiner kring förhör så att anpassade metoder används. Säkerställ även stöd i rättsprocessen, tillgänglig information och stärkt rätt till målsägandebiträde för våldsutsatta personer med funktionsnedsättning.
- Säkerställ att samordningscentrumets material, information och kontaktvägar är tillgängliga enligt gällande lagstiftning.

⁸ [Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning \(mfd.se\)](https://www.brottsoffermyndigheten.se/kunskap/hitta-forskning/rattsvasendets-bemotande-av-brottsutsatta-barn-med-neuropsykiatriska-funktionsnedsattningar/), s. 56

⁸ <https://www.brottsoffermyndigheten.se/kunskap/hitta-forskning/rattsvasendets-bemotande-av-brottsutsatta-barn-med-neuropsykiatriska-funktionsnedsattningar/>

- Inför särskilda indikatorer i uppföljning och utvärdering som speglar tillgången till stöd för personer med funktionsnedsättning.

8.4 Nationell samordning av kunskapsutveckling av insatser, metoder och arbetsformer för Socialstyrelsen

Vi ser positivt på att Socialstyrelsen får uppgiften om nationell samordning av kunskapsutveckling för att identifiera, bedöma och ge stöd och behandling till våldsutsatta inom socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens ansvarsområde.

Det är ett viktigt uppdrag som bör kompletteras med tydlig instruktion om att kunskapsutvecklingen ska inkludera kunskap om våldsutsattheten hos personer i alla åldrar med funktionsnedsättning, om särskilt utsatta grupper som personer NPF och intellektuell funktionsnedsättning. Vi vill också att det i instruktionen till Socialstyrelsen tydligt framgår att samråd med funktionsrättsrörelsen ska ske för att säkerställa att funktionsrättsperspektivet omfattas i hela arbetet.

Det är också avgörande att kunskap om våldsutsatthet hos personer med funktionsnedsättning inkluderas i grund- och vidareutbildning av yrkesverksamma samt att befintligt kunskapsstöd kommer till praktisk användning. Utvecklingssatsningen om våldsutsatthet behöver innehålla explicita moment om NPF, alternativ kommunikation och anpassade förhörsmetoder.

11.1 Strategins tre utgångspunkter

11.2 Fem strategiska områden

12.1 Nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld

Förslagen innehåller starka grundprinciper som ett rättighets- och kunskapsbaserat arbetssätt, brottsofferperspektiv och behovet av samverkan. Samtidigt finns stora behov av förstärkning och förtydliganden gällande funktionsrättsperspektivet (Se även sammanfattande synpunkter).

För att säkerställa att strategin omfattar hela befolkningen krävs flera förändringar:

- Strategin måste särskilt säkerställa att funktionsrättsperspektivet ligger till grund för, och att personer med funktionsnedsättning, oavsett ålder och kön,

omfattas av samtliga åtgärder och att förekomsten av våld mot personer med funktionsnedsättning, inklusive barn och effekterna av insatser följs upp genom specifika indikatorer.

- Det måste exempelvis säkerställas att samverkan mellan ansvariga aktörer inte leder till ansvarsglidning, särskilt i fall där personer har komplexa behov. Redan i styrdokumentet måste det säkerställas att personer med funktionsnedsättning inte faller mellan stolarna, särskilt i övergången mellan olika stödformer.
- **Här behöver det fortsatta arbetet med strategin inkludera FN:s övervakningskommittés rekommendation: Stärk åtgärderna och de politiska mekanismerna för att säkerställa att rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning – inbegripet kvinnor och flickor med funktionsnedsättning som är migranter eller tillhör nationella minoriteter – helt och fullt integreras i all lagstiftning och politik på både jämställdhets- och funktionshindersområdet (artikel 6, FN:s funktionsrättskonvention).**

14.4 Förslag på indikatorer för att följa delmålet och tillhörande strategi

Betänkandet ger förslag till förstärkt uppföljning av det sjätte delmålet och framgent av den nya strategin. Uppföljningarna av både förekomst och effekter av förebyggande arbete förslås utgå från befintliga indikatorer. Dessa indikatorer omfattar inte personer med funktionsnedsättning, vilket också kommenteras av utredningen (s 568, s 577) som ett utvecklingsarbete där också referenser görs till det pågående arbetet på SCB med utökad statistik gällande personer med funktionsnedsättning.

Det är dock anmärkningsvärt att utredningen inte föreslår en utökning och anpassning av befintliga faktorer mot bakgrund av den ökade risken för våld, det bristande kunskapsläget om våldsutsattheten hos personer med funktionsnedsättning liksom avsaknad av statistik och data. Det saknas systematiskt och uppdelade data för att kunna göra en intersektionell analys.

De befintliga indikatorerna ger i sin nuvarande utformning begränsade möjligheter att följa utvecklingen för personer med funktionsnedsättning. MFD har konstaterat att det är svårt att i

någon större utsträckning följa genomslaget för de åtgärder som gjorts inom området.

Allvarligt är också att indikatorerna som omfattar våld i nära relation endast omfattar parrelationer och inte de nära relationer som personer med funktionsnedsättning kan befinna sig i med förhållande till omsorgspersonal i exempelvis LSS-boende, till färdtjänstpersonal, skolskjutspersonal, personal på korttidsboende eller personal på SiS-hem. Detta är en brist och riskerar att bli en blind fläck för det våld som vi vet förekommer i dessa situationer, vilket kommer att begränsa kunskapen och möjligheten till adekvata insatser på området.

För att säkerställa att den viktiga uppföljningen strategin omfattar hela befolkningen krävs

- att tydliga uppföljningsindikatorer kopplade till funktionsnedsättning införs.
- **Här behöver det fortsatta arbetet med strategin inkludera FN:s övervakningskommittés rekommendation: Säkerställ att systemen för statistikinsamling och konsekvensbedömningarna av lagstiftning och politiska åtgärder inbegriper indikatorer och specifik statistik avseende kvinnor och flickor med funktionsnedsättning (artikel 6, FN:s funktionsrättskonvention).**

Påminnelse om FN:s kritik av Sverige

I mars 2024 publicerade kommittén för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning sina rekommendationer till Sverige. Kommittén lämnar flera rekommendationer som har bäring på det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet.

Bland annat rekommenderar kommittén att Sverige bör:

- Stärka åtgärderna och de politiska mekanismerna för att säkerställa att rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning – inbegripet kvinnor och flickor med funktionsnedsättning som är migranter eller tillhör nationella minoriteter – **helt och fullt integreras i all lagstiftning och politik på både jämställdhets- och funktionshindersområdet** (artikel 6).
- Se till att systemen för statistikinsamling och konsekvensbedömningarna av lagstiftning och politiska åtgärder

inbegriper indikatorer och specifik statistik avseende kvinnor och flickor med funktionsnedsättning (artikel 6).

- Stärka genomförandet av den nationella lagstiftningen om barns rättigheter genom att se till att denna omfattar samtliga barn med funktionsnedsättning inom alla områden av livet och främjar säkra och gynnsamma miljöer för barn där liv och värdighet för barn med funktionsnedsättning respekteras i lika hög grad som andra barns liv och värdighet (artikel 7).

Rekommendationer från internationella granskningsorgan

Utveckla en heltäckande och ändamålsenlig strategi för att förebygga och bemöta våld, i linje med Istanbulkonventionen, som tillgodoser köns- och åldersspecifika krav och är inriktad mot alla former av våld mot barn och vuxna med funktionsnedsättning i samtliga miljöer, inbegripet på institutioner, samt vidta åtgärder för att säkerställa tillgången till rättssystemet och till köns- och åldersadekvata stöd- och rehabiliteringsåtgärder (artikel 16)

Med vänlig hälsning

Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Ordförande